

OB SEDEMESELETNICI JANKA MODRA

Sredi gore rokopisov in neutrudnega dela najbrž prof. Janko Moder ne bo našel časa, da bi praznoval svojo sedemdesetletnico. Zato je prav, da se je spomni vsaj časopis, ki mu je naš jubilar botroval kot prvi tehnični urednik.

Janko Moder se je rodil 8. maja 1914 v Dolu pri Ljubljani. Svoj rod in domačijo je sam opisal v članku, ki ga je posvetil znanemu narodopiscu Borisu Orlu (Slovenski etnograf 1962). Rojstnemu kraju se je oddolžil tudi z zanimivim zbornikom »Dol pri Ljubljani«, ki je izšel pred letom dni in za katerega je sam zbral večji del zgodovinskega, etnografskega, kulturnozgodovinskega in drugega gradiva. Gimnazijo je obiskoval v Šentvidu, kjer ga je profesor Breznik za vse življenje zaznamoval z ljubeznijo do lepe slovenščine; ob tem pa si je nabiral še druge »Krezove zaklade duha« in se učil skoraj vseh evropskih jezikov. V dijaških in študentskih letih je pisal tudi pesmi, spletel je cel sonetni venec sonetnih vencev, vendar je od tega komaj kaj preniknilo v javnost, saj take reči – po jubilarantovih besedah – ne sodijo v književnost, ampak v domačo obrt, tako kot slamninarstvo, s katerim se je ukvarjala njegova mama. Več nam je znanega o Modrovih proznih poskusih: med drugim je zasnoval obsežen domoljubni zgodovinski roman »Sveta zemlja«, od katerega pa je izšel samo prvi del (1952).

Po končanih slavističnih študijah na ljubljanski univerzi (1939) je nekaj časa poučeval na gimnaziji, nato pa se je zaposlil kot urednik pri Mohorjevi družbi. Zgodovino te ustanove je osvetlil v dveh knjigah z naslovom »Iz zdravih korenin močno drevo« (1952–1953), ki jima je sledila še zajetna, več kot 500 strani obsegajoča Mohorska bibliografija (1957). Tako je našo najstarejšo založbo ob njeni stoletnici dostojno predstavil slovenski javnosti.

V teh letih se je začel tudi teoretično in praktično ukvarjati s pravopisnimi in drugimi jezikovnimi vprašanji. Vnema za čistost slovenske besede, prirojeni posluh za melodijo domače govornice, široko jezikovno obzorje – zaradi vsega tega so ga pritegnili že k zaključnim delom za Slovenski pravopis 1950. Še obsežnejši in pomembnejši je bil njegov delež pri SP 1962; od leta 1973 pa sodeluje tudi v komisijah za pripravo novega slovenskega pravopisa. Med današnjimi slovenisti ni nikogar, ki bi imel tako dolgo, 35 let obsegajočo pravopisno »delovno dobo«. K temu je treba prišteti še dolgo vrsto »jezikovnih koticov« v Nedeljskem dnevniku, v katerih je na preprost in lahko umljiv način pojasnjeval zapletena jezikovna vprašanja, dajal nasvete in odgovore, razčiščeval dvome ter preganjal jezikovne malomarnosti in nečednosti. V krog teh prizadevanj sodijo tudi njegova predavanja o slovenskem odrskem jeziku na AGRFTV, dolgoletno lektorsko delo pri ljubljanskem Mestnem gledališču, sodelovanje v sekciji SZDL »Slovenščina v javnosti«, v Jezikovnem razsodišču in še vrsta drugih podobnih dejavnosti.

Toda težišče Modrovih naporov je slejkoprej na prevajalski umetnosti. Tu je tako po orjaški razsežnosti prevedenega opusa kakor tudi po raznovrstnosti jezikov, kultur, literarnih oblik, žanrov in stilov, ki nam jih je posredoval, Janko Moder v resnici enkratni fenomen. Med stotinami avtorjev, s katerimi se je spoprijemal v svojih prevodih, srečamo največja imena iz slovenske (Prešeren), srbske in hrvaške (Držić, Andrić, Čopić, Krleža, Selimović), ruske (Gogolj, Turgenjev, Tolstoj, Dostojevski, Čehov, Gorki, Majakovski, Pasternak, Šolohov), poljske (Reymont), novogrške (Elitis), italijanske (Goldoni), francos-

ke (Molière, Racine, Diderot, Flaubert, Zola, Giraudoux, Anouilh, Cocteau, Camus), španske (Calderon, Lope de Vega, Garcia Lorca, Asturias), angleške in ameriške (Shakespeare, Shaw, Miller, Williams, O'Neil, Galsworthy, Lawrence, Wilder, Faulkner, Steinbeck, Buck, Cronin, Hemingway), nemške (Grillparzer, Kleist, Nietzsche, Remarque, H. Mann, Brecht, Grass) in nordijskih (Ibsen, Strindberg, Undset, Hamsun) književnosti. Zunanji obseg tega dela je naravnost neverjetno velik. Naj omenim samo zbirko »Nobelovci«, za katero je sam dal zamisel in kjer je ne samo vsa teža urednikovanja, ampak tudi dobršen del prevajanja padel na njegove rame. Za svoje prevodne stvaritve je prejel vrsto nagrad in priznanj (nagrada mesta Ljubljane 1967, priznanje Sovjetske zveze 1977, Sovretova nagrada 1961, medalja norveškega kralja Olafa 1971, holandska prevajalska nagrada itd.). Toda to so samo zunanja priznanja za posamezne dosežke. V celoti pa njegovo prevajalsko delo in odmevnost tega dela v slovenskem literarnem in gledališkem življenju še nista bila pravično ocenjena in ovrednotena.

Podoba Modrove dejavnosti bi ostala nepopolna, če ne bi omenili tudi njegovih organizacijskih zaslug, zlasti v okviru Društva slovenskih književnih prevajalcev, ki mu je bil vrsto let tajnik in nato tudi predsednik, v letih 1972–74 pa je bil predsednik Zveze prevajalskih društev Jugoslavije. V teh funkcijah je presenečal z vedno novimi pobudami. Tako je npr. navezal stike z nekdanjo Trubarjevo faro v Derendingenu; po njegovi zaslugi je bila v tamkajšnji cerkvi vgrajena Trubarjeva spominska plošča in začeli so se krepiti stiki med Tübingenom in Ljubljano. Na njegovo pobudo je društvo začelo prirejati vsakoletna prevajalska srečanja (na Bledu, v Radencih, v Novem mestu, v Kopru, na Črnem vrhu nad Idrijo itd.), ki so iz stanovskih zborovanj sčasoma prerasla v prave strokovne in znanstvene simpozije. Kot plod teh zborovanj so ob njegovem uredništvu začeli izhajati zborniki z dragocenimi prispevki iz zgodovine prevajanja na Slovenskem. Gradivo teh zbornikov odpira nova poglavja in nove vidike v tej pomembni, žal po krivici prezrti sestavini naše literarne zgodovine. V krog teh publikacij sodi tudi zadnje Modrovo delo, ki je tik pred izidom – Leksikon slovenskih prevajalcev novejšega obdobja, ki bo prava zlata jama dragocenih biografskih in bibliografskih podatkov o kakih 2300 slovenskih besednih ustvarjalcih in poustvarjalcih.

Brez Modrove prevodne žetve bi bilo naše literarno obzorje siromašnejše, naša materinščina pa prikrajšana za številne presenetljive besedne zveze in izrazne možnosti.

Kajetan Gantar
Filozofska fakulteta v Ljubljani